

ENERGIE ACTIEPLAN

Conform NEN 50001

Versie 2018-1 (**halfjaarlijkse voortgangrapportage**) /Oktober 2018

Algemeen

Ten minste jaarlijks, na afloop van een boekjaar, wordt dit document beoordeeld en aangepast.

De vertegenwoordiger CO₂-Prestatieladder is verantwoordelijk voor deze beoordeling en aanpassing, in samenspraak met de directie van Jansma Drachten B.V..

Tenminste halfjaarlijks, na afloop een halfjaarlijks boekjaarperiode, wordt de voortgang ten aanzien van de opgenomen doelstellingen en maatregelen gerapporteerd.

Dit document geeft invulling aan de volgende eisen uit het handboek CO₂ Prestatieladder 3.0 10 juni 2015:

- 2.B.1 Kwalitatieve doelstelling energie reductie + maatregelen voor projecten
- 2.B.2 Doelstelling alternatieve brandstof en/of gebruik groene stroom + maatregelen voor projecten
- 3.B.1 Kwantitatieve reductiedoelstelling scope 1&2 van bedrijf en projecten + plan van aanpak met maatregelen
- 3.B.2 Energie management actieplan conform ISO 50001
- 4.B.1/
  - 5.B.1 Reductiedoelstellingen scope 3 + plan van aanpak met maatregelen

Aangegeven reducties zijn t.o.v. het basisjaar 2015 binnen de betreffende energiestroom

SCOPE 1 DIRECTE EMISSIES (BRANDSTOFVERBRUIK)

Maatregel	Verantwoordelijke	Benodigde middelen	Start periode	Verwachte reductie totaal	Verwachte reductie eind 2018	Controle verandering	Bron	Huidige status en referentiekader	Huidige gemeten reductie en prestatie indicator.	Verwachte datum gereed
1a. Auto's met tankpas Berijders cursus "het nieuwe rijden" laten volgen	Directie/ medewerker administratie	Cursus kosten € 100,- tot € 150,- p.p.	2016-2	7% t.o.v. 2015 voor maatregelen 1a t/m 1d	17 ton CO ₂	Verbruik brandstof o.b.v. gegevens brandstof-leverancier	Eigen schatting	2015 wordt vastgesteld als nulmeting. (totaal ca. 240 ton CO ₂) Er wordt een cursusplanning opgesteld met als uitgangspunt: In periode 2017-2 1e helft van berijders, in periode 2018-2 2e helft van berijders (gewijzigd t.g.v. beschikbaar aanbod en wijziging aantal berijders van 40 a 45 berijders in 2015 naar ca. 55 per einde 2017). Voortgang per eind 2018-1: De cursus heeft op 21 februari plaatsgevonden voor 20 berijders. De volgende cursus staat gepland voor winter 2018/2019 (= periode 2018-2).	Meting per periode PI = aantal mensen op cursus per jaar: Opgave door administratie EPI = l/km totalen + per auto: TOT OVZ auto's tankpassen Voor maatregel 1a t/m 1d wordt niet apart inzichtelijk gemaakt wat de uiteindelijke reductie is.	Eind boekjaar 2019
1b. Auto's met tankpas Inzet personenauto's zodanig dat gemiddelde CO ₂ -uitstoot van het wagenpark personenauto's (obv opgave fabrikant) onder 95 gr/km bedraagt (is overeenkomstig categorie C uit maatregelenlijst)	Directie	Binnen reguliere vervanging/ budget wagenpark	2017-1	7% t.o.v. 2015 voor maatregelen 1a t/m 1d	17 ton CO ₂	Verbruik brandstof o.b.v. gegevens brandstof-leverancier	Eigen inschatting	2015 wordt vastgesteld als nul meting (totaal ca. 240 ton CO ₂). Voortgang per einde 2018-1: Het wagenpark is verdergaand toegenomen met 2 zuinigere personenauto's (en 1 busje). De gemiddelde uitstoot van personenauto's is daarbij afgenomen naar 100,6 gr/km. Hiermee wordt voldaan aan voornoemde bandbreedte. De maatregel wordt aangescherpt naar een uitstoot onder 110-95 gr/m (conform categorie C maatregelenlijst). Door de 2 oudste auto's (met uitstoten van 199 / 139 g/km) te vervangen, kan deze doelstelling gehaald worden. Daarnaast is het totale verbruik (l/km) per eind 2018-1 17,2 % lager t.o.v. 2015.	Meting per periode PI = gem. CO ₂ uitstoot: TOT OVZ auto's tankpassen EPI = l/km totalen + per auto: TOT OVZ auto's tankpassen Voor maatregel 1a t/m 1d wordt niet apart inzichtelijk gemaakt wat de uiteindelijke reductie is.	Lopend
1c. Auto's met tankpas Inzet busjes zodanig dat gemiddelde CO ₂ -uitstoot van het wagenpark busjes (obv opgave fabrikant) onder 147 gr/km bedraagt (is overeenkomstig categorie C uit maatregelenlijst)	Directie	Binnen reguliere vervanging/ budget wagenpark	2017-1	7% t.o.v. 2015 voor maatregelen 1a t/m 1d	17 ton CO ₂	Verbruik brandstof o.b.v. gegevens brandstof-leverancier	Eigen inschatting	2015 wordt vastgesteld als nul meting (totaal ca. 240 ton CO ₂). Voortgang per einde 2018-1: Het wagenpark is verdergaand toegenomen met 1 busje (en 2 personenauto's) De gemiddelde uitstoot van busjes is daarbij afgenomen naar 136,3 gr/km. Hiermee is onder de voornoemde bandbreedte uitgekomen. Daarnaast is het totale verbruik (l/km) per eind 2018-1 17,2 % lager t.o.v. 2015, mede doordat een aantal medewerkers de cursus 'Het Nieuwe Rijden' hebben gevolgd. Voortgang per einde 2017-2: Het wagenpark is verdergaand toegenomen met 4 busjes (en 4 personenauto's) De gemiddelde uitstoot van busjes is daarbij afgenomen naar 136,7 gr/km. Hiermee is onder de voornoemde bandbreedte uitgekomen. De maatregel wordt aangescherpt naar een uitstoot <u>onder</u> 147 gr/m (conform categorie C maatregelenlijst). Daarnaast is het totale verbruik (l/km) per eind 2017 8,7 % lager t.o.v. 2015.	Meting per periode PI = gem. CO ₂ uitstoot: TOT OVZ auto's tankpassen EPI = l/km totalen + per auto: TOT OVZ auto's tankpassen Voor maatregel 1a t/m 1d wordt niet apart inzichtelijk gemaakt wat de uiteindelijke reductie is.	Lopend

1d. Auto's met tankpas Inzet personenauto's met alternatieve brandstof zodanig dat 5% van het wagenpark rijdt op alternatieve brandstof en/of elektrisch (is overeenkomstig categorie A maatregelenlijst)	Directie	Binnen reguliere vervanging/ budget wagenpark	2016-2	7% t.o.v. 2015 voor maatregelen 1a t/m 1d	17 ton CO ₂	Verbruik brandstof o.b.v. gegevens brandstof- leverancier	Eigen inschatting	2015 wordt vastgesteld als nul meting (totaal ca. 240 ton CO ₂). Voortgang per eind 2018-1: Van de totaal 55 auto's zijn er 2 met een alternatieve brandstof, te weten groengas en Hybride. Dit geeft een percentage van 3,4% van het wagenpark. Doelstelling is om meer auto's met energielabel A/B te rijden, met voorkeur voor hybride auto's welke zowel een goede actieradius als een gunstig verbruik hebben. Voor personen die minder dan 20.000 km op jaarbasis rijden, wordt gekeken of volledig elektrisch een mogelijkheid is.	Meting per periode PI = aant. auto's alternatieve brandst.: TOT OVZ auto's tankpassen EPI = l/km totalen + per auto: TOT OVZ auto's tankpassen Voor maatregel 1a t/m 1d wordt niet apart inzichtelijk gemaakt wat de uiteindelijke reductie is.	Lopend
1e. Materieel met verbrandingsmotor Bewustwording	Vertegenw. CO ₂ PL/ Uitvoerders/ Bedienend personeel	Geen	2016-2	1% t.o.v. 2015	1 ton CO ₂	Verbruik dieselolie o.b.v. boekstaten	Eigen inschatting	2015 wordt vastgesteld als nul meting (totaal ca. 90 ton CO ₂) In de formulieren werkplekinspectie/ startwerkvergaderingen wordt een onderdeel verbruik brandstof toegevoegd. In de planning VGM overleggen wordt structureel minimaal 1x per jaar een overleg inzake verbruik dieselolie toegevoegd. Voortgang per einde 2018-1: - Op 25 juli 2018 is er weer een VGM overleg geweest met onderwerp verbruik dieselolie/elektra gepland; - Er wordt geïnventariseerd of komend halfjaar groot materieel voorzien kan worden van instructiestickers/-handleiding voor CO ₂ -bewust gebruik Voortgang per einde 2017-1: De uitstoot afgemeten aan de EPW is teruggelopen van 6,41 in 2015 naar 4,89 in 2017. Bij het eerstvolgende VGM-overleg (vlgs planning in juli/augustus) wordt de bewustwording en houding t.o.v. onder personeel nagevraagd. Op basis hiervan wordt bepaald hoe deze maatregel nader wordt ingevuld. Op voorhand wordt er aan gedacht het materieel te voorzien van instructiestickers.	Meting per periode PI = Constatering van doorvoeren verbetering: Opgave door hoofd materieeldienst EPI = l/km totalen + per auto: TOT OVZ auto's tankpassen Voor maatregel 1a t/m 1d wordt niet apart inzichtelijk gemaakt wat de uiteindelijke reductie is.	Lopend
1f. Verwarming kantoor + werkplaats Accommodatie verbeteren in kader van energielabel (conform wettelijke eisen naar C vanaf 2023)	Directie	Binnen huidige huur- /exploitatiebudget	2016-1	6% t.o.v. 2015	0,6 ton CO ₂	Verbruik aardgas o.b.v opname meterstanden	Eigen inschatting	2015 wordt vastgesteld als nul meting (totaal ca. 18 ton CO ₂) Directie is in overleg met verhuurder (rechtsopvolger) teneinde verbeteringen in gebouwschil en/of installaties door te voeren. Voortgang per einde 2018-1: Verhuurder heeft in september 2017 de tochtvaden laten afdichten en in januari 2018 een deel van de beglazing laten vervangen. Helaas is een deel van de nog bestaande beglazing gaan lekken. Er is nog geen evaluatieoverleg met de verhuurder gepland. Het lopende huurcontract (tot 01 maart 2022) is opgezegd. Er wordt in de loop van 2018 gestart met het uitvoeren van een haalbaarheidsonderzoek voor andere huisvesting, waaronder nieuwbouw.	Meting per periode PI = Constatering van doorvoeren verbeteringen aan accommodatie: Opgave door controller EPI = m3 gasverbruik OVZ Verbruik kantoor	Lopend
Totaal					Ca. 18,6 ton CO₂				Totaal van gemeten reducties wordt afgezet tegen FTE en Eigen Productie Waarde)	

SCOPE 2 INDIRECTE EMISSIES (ELEKTRICITEITSVERBRUIK)

Maatregel	Verantwoordelijke	Benodigde middelen	Start periode	Verwachte reductie totaal	Verwachte reductie 2018	Controle verandering	Bron	Huidige status en referentiekader	Huidige gemeten reductie en prestatie indicator	Verwachte datum gereed
2a. Electra kantoor + werkplaats Handhaven groene stroomcontract locatie De Bolder 1 Drachten	Controller	Binnen huidige huur- /exploitatie-budget	2016	0% t.o.v. 2015	0	Verbruik elektra o.b.v. gegevens leverancier/ netwerk-beheerder	Con versie factor CO ₂ PL	2015 wordt vastgesteld als nulmeting (afname groene stroom) Voortgang per einde 2017-2/2018-1: Doorlopend contract met Nuon tot 01-01-2021 (Nederlandse Wind) en hierbij behorende stroometiketten. Nog geen significante vervangingen in verlichting doorgevoerd (LED-verlichting in toiletruimtes geplaatst).	Meting per eind boekjaar PI = Toepassing conversiefactoren groene stroom o.b.v. stroometiket: Overzichten CO ₂ emissies EPI = verbruik in kWh: Overzicht CO ₂ emissies	Doorlopend
2b. Electra werken Handhaven groene stroomcontract locatie Nobelweg 13 Leeuwarden	Controller	Binnen huidige huur- /exploitatie-budget	2016	0% t.o.v. 2015	0	Verbruik elektra o.b.v. gegevens leverancier/ netwerk-beheerder	Con versie factor CO ₂ PL	2015 wordt vastgesteld als nulmeting: (afname groene stroom) Voortgang per einde 2018-1: Nieuw contract afgesloten met Nuon, Duurzame elektriciteit Europese Wind / Nederlandse Wind, geldig tot 31-08-2021. Check gedaan middels site hier.nu, betreffende elektriciteit is duurzaam. Voortgang per einde 2017-2: Doorlopend contract met Innova tot 19-08-2018 (=ca. einde periode 2018-1) en hierbij behorende stroometiketten. Bij einde periode 2018-1 dient een nieuwe leverancier met groene stroom te worden ingekocht (check middels site hier.nu)	Meting per eind boekjaar PI = Toepassing conversiefactoren groene stroom o.b.v. stroometiket: Overzichten CO ₂ emissies EPI = verbruik in kWh: Overzicht CO ₂ emissies	Doorlopend
2c. Electra werken Electravorzieningen op (grotere) projectlocaties, streven naar bouwaansluiting met groene stroomcontract (conform website hier.nu)	Projectleider/ Hoofduitvoerders	Binnen projectbudget	2018	0% t.o.v. 2015	0	Verbruik elektra o.b.v. gegevens leverancier/ netwerk-beheerder	Eigen schatting	2015 wordt vastgesteld als nulmeting. In dat jaar waren geen projecten met een bouwaansluiting. In 2018 daarentegen is wel 1 project met bouwaansluiting en grijze stroom. Deze loopt ook in 2018 af. In het vervolg zullen we alternatieven (groene energie) beoordelen bij aanvraag bouwaansluiting, indien de eindgebruiker/opdrachtgever de leverancier niet bepaalt.	Meting per eind boekjaar PI = (grotere) bouwlocaties met bouwaansluiting/ groene stroom EPI = verbruik in kWh: Overzicht CO ₂ emissies	Doorlopend
2d. Electra kantoor + werkplaats Electra werken Bewustwording	Vertegenw. CO ₂ PL/ medewerkers	Geen	2016	100% t.o.v. 2015	100%	Verbruik elektra o.b.v. gegevens leverancier/ netwerk-beheerder	Eigen schatting	2015 wordt vastgesteld als nulmeting: In de formulieren werkplekinspectie/ startwerkvergaderingen wordt een onderdeel verbruik Electra toegevoegd. In de planning VGM overleggen wordt structureel minimaal 1x per jaar een overleg inzake verbruik elektra toegevoegd. Voortgang per einde 2018-1: - In het VGM-overleg van 25 juli is het onderwerp 'verbruik dieselolie/elektra' behandeld. Voortgang per einde 2017-2: Bij het eerstvolgende VGM-overleg (volgens planning in juli/augustus) wordt de bewustwording en houding t.o.v. onder personeel nagevraagd. Op basis hiervan wordt bepaald hoe deze maatregel nader wordt ingevuld.	Meting per eind boekjaar PI = Constateren van doorvoeren verbetering: N.t.b. EPI = verbruik kWh: Overzicht CO ₂ emissies	Doorlopend
Totaal					Ca. 3,7 ton CO₂				Totaal van gemeten reducties wordt afgezet tegen FTE en Eigen Productie Waarde)	

SCOPE 3 OVERIGE INDIRECTE EMISSIES (INKOOP MATERIALEN E.D.)

Maatregel	Verantwoordelijke	Benodigde middelen	Start periode	Verwachte reductie totaal	Verwachte reductie eind 2018	Controle verandering	Bron	Huidige status en referentiekader	Huidige gemeten reductie en prestatie indicator	Verwachte datum gereed
Inkoop Lynpave Handhaven aandeel Lynpave in totale asfaltafzet op minimaal 30% (t/m 2017) Streven naar een aandeel Lynpave van circa 5%	Bedrijfsbureau	Binnen randvoorwaarden projecten	2016	ca. 0,3%	ca. 6,6 ton CO ₂	Hoeveelh Lynpave o.b.v. planning APK	Keten analyse asfalt + eigen schatting	2015 wordt vastgesteld als nulmeting: 24% Lynpave op totaal ca. 39.000 ton asfalt. Voortgang per einde 2018-1: Ondanks dat toepassing Lynpave afhankelijk is van verkregen soort asfaltprojecten is ingekochte hoeveelheid asfalt over is in deze periode ruim 14,7% Lynpave. Voortgang per einde 2017-2: Van de door Jansma ingekochte hoeveelheid asfalt over 2017 7% Lynpave. Uit analyse blijkt dat in de jaren 2015/2016 een paar projecten (met relatief veel asfalt) contractueel ruimte hebben geboden om Lynpave toe te passen. In 2017 zijn dergelijke projecten nauwelijks verkregen (en ook nauwelijks aangeboden). Ook voor 2018 is dit aan de orde. Momenteel komt in de verkregen projecten aan asfaltwerk geen Lynpave voor. De markt is daarnaast dermate marginaal dat het onderbouwd bepalen van een nieuwe maatregel (doelstelling) niet mogelijk is.	Meting per einde boekjaar PI: hoeveelh. asfalt totaal en Lynpave: TOT OVZ Asfalt	Lopend
Totaal					ca. 6,6 ton CO₂				Totaal van gemeten reducties wordt afgezet tegen FTE en Eigen Productie Waarde)	

BIJLAGEN:

- Totaaloverzicht CO₂ emissies 2018-1 versie Oktober 2018.

REDUCTIEDOELSTELLINGEN (t.o.v. 2015)   2018

Scope 1:	7%	rekening houdend met mutatie 'FTE/bedrijfsauto' met betrekking tot bedrijfswagens & mutatie 'aantal draaiuren' met betrekking tot materieel
Scope 2:	2%	
Scope 3:	0,35%	

De reductiedoelstelling wordt (tevens) beoordeeld per miljoen eigen productiewaarde (EPW) en per FTE.

Resume voortgang per einde 2018-1:

- Scope 1: De absolute uitstoot is met 17% (behoorlijk) gestegen. Dit is een direct gevolg van de eveneens (zeer forse) toename van de hoeveelheid werk in het afgelopen jaar. Hierbij is het personeelsbestand (behoorlijk toegenomen). Afgezet tegen de EPW blijkt een reductie van de uitstoot van ruim 7,2%. Afgezet tegen de FTE blijkt een toename van de uitstoot van ruim 4,5%. De aangenomen personeelsleden hebben echter namelijk grotendeels een lease-auto met tankpas (medewerkers Groningen Ring Zuid) waardoor het aantal auto's procentueel sneller is gestegen dan het aantal FTE: In 2015 waren er slechts 45 auto's en in 2018-1 58 auto's (een toename van 29%). Dit is in lijn met stijging van het aantal kilometers per brandstof (+17,2%). Door deze reducties wordt gesteld dat er aan de doelstelling is voldaan. Daarnaast hoger verbruik diesel door groot project, welke in 2018 afloopt. Dit is dus incidentele stijging van de CO₂-uitstoot.
- Scope 2: De absolute uitstoot is met 61,5% fors gestegen. Dit blijkt het gevolg van een, in 2017 gestart, relatief groot project (betonwerk) waar een beschikbare stroomaansluiting (met grijze stroom) is/wordt gebruikt. Door deze zeer forse stijging zijn ook de percentages afgezet tegen de EPW en FTE met ca. 102% resp. ca. 39% fors gestegen. Ten gevolge van deze incidentele situatie (wellicht is een mager jaar als 2015 hierbij de incidentele factor) is de doelstelling niet gehaald. Dit project loopt in de periode 2018-2 af. Op het dak van dit project zijn zonnepanelen geplaatst, welke op termijn het energieverbruik van de bouw compenseren. Bij toekomstige projecten waar een stroomaansluiting nodig is, zal er naar moeten worden gestreefd groene stroom te betrekken. In dit geval was het echter de eindgebruiker die de energie-leverancier heeft bepaald. Verder is op projectlocatie Nobelweg vanaf oktober 2018 groene stroom ingekocht. De doelstelling zal in 2019 dus eenvoudig gehaald worden.
- Scope 3: Door toegenomen aandeel Lynpave t.o.v. de totale asfaltheveelheid is de hieruit voortkomend reductie van de CO₂-uitstoot berekend op 0,75%. Hiermee wordt voldaan aan de gestelde doelstelling.

Getekend

Naam: G. Kempenaar

Datum: 17 oktober 2018

Handtekening: was getekend d.d. 17-10-2018